

Inleiding

Het jaarverslag begint met een deel over de vereniging als geheel. Daarna volgen de verslagen van de werkgroepen. Er is geen afzonderlijk verslag van de werkgroep landschap en milieu. De activiteiten van deze werkgroep worden voornamelijk uitgevoerd door bestuursleden en zijn beschreven in de paragraaf "beleid in uitvoering".

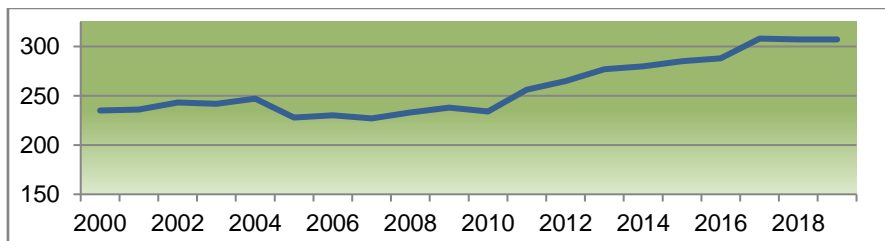
Jaarvergadering

De jaarvergadering vond plaats op 9 april 2019 in De Kern in Ommen. (Het verslag vindt u elders in deze Meander.)

Ledenbestand

Op 31 december 2019 telde de vereniging 307 leden. Dit is gelijk aan het aantal leden op 31 december 2018.

In onderstaand grafiek is zichtbaar dat de geleidelijke groei vanaf 2011 is gestabiliseerd op een stand net boven de 300. Dit is de stand die tijdens het jubileumjaar 2017 is gehaald.

Grafiek met ledenaantallen op 31 december.

Bestuur

Het bestuur zorgt voor het dagelijks functioneren van de vereniging. Dit bestaat uit het voeren van intern en extern overleg, het voeren van de administratie, het organiseren van het activiteitenprogramma en dergelijke. Samen met werkgroepleden heeft het bestuur ingespeeld op diverse actuele zaken. Deze zijn beschreven in de paragraaf "beleid in uitvoering".

In de jaarvergadering zijn Henk-Jan Bezemer, Hein Kuijper en Martien Naarding herkozen als bestuurslid.

Samenwerking en overlegvormen

Als vereniging staan we niet alleen en voor het bereiken van onze doelstellingen werken we samen met andere partijen. Hierna volgt een opsomming van organisaties waarmee we relaties hebben.

- Kinderboerderij, Bijenvereniging en OKPV

We maken als vereniging gebruik van de Kinderboerderij als locatie voor activiteiten en we zorgen voor de vlindertuin op het terrein in het Laar. Naast onze eigen activiteiten denken we ook mee aan activiteiten van de Kinderboerderij die bij onze doelstellingen passen.

- Natuur en Milieu Overijssel

We werken samen met NMO en voeren daarvoor geregeld overleg over actuele natuur- en milieuzaken. Via het Groen Platform Vecht adviseren wij NMO in het ambtelijke en bestuurlijke traject van het integrale project Ruimte voor de Vecht.

NMO faciliteert en adviseert ons bij het burgerinitiatief Ommermars.

- Groen Platform Vecht

We hebben zitting in dit platform en adviseren over de ontwikkelingen in het programma Ruimte voor de Vecht. Ons lid Leo Oudejans behartigt de belangen van natuur en milieu in de werkgroep "Varen" en in het project "Inrichting halfnatuurlijke Vecht traject Hardenberg-Ommen".

- Nederlands-Duitse samenwerking

Namens het Groen Platform Vecht heeft ons overleg met vertegenwoordigers van verschillende Duitse overheden geleid tot een grensoverschrijdend project, waarbij Europese subsidie is ontvangen. Doel van dit project is om de mogelijkheden van onze visie Rust en Drukke in het Duitse Vechtgebied geïmplementeerd te krijgen. Onze Duitse collega's zijn zeer enthousiast over de wijze hoe wij rust- en druktegebieden creëren langs de Vecht. Wij nemen in een adviserende rol deel aan de gevormde Duits-Nederlandse projectgroep, die een en ander onderzoekt.

- Burgerinitiatief Ommermars

Wij zijn vertegenwoordigd in de werkgroep "Burgerinitiatief Ommermars - Voor en Door Ommenaren". De werkgroep wordt geadviseerd door Natuur en Milieu Overijssel en Landschap Overijssel. Voor realisatie van het burgerinitiatief is en wordt uitvoerig overleg gevoerd met de werkgroep en vertegenwoordigers van Natuur en Milieu Overijssel, Provincie Overijssel, Gemeente Ommen, Waterschap Vechtstromen, Stichting Heidehof, Staatsbosbeheer en Landschap Overijssel.

- Gemeente Ommen

We hebben periodiek bestuurlijk overleg met gemeente Ommen over beleid en bestuurlijke relevante zaken op het gebied van natuur, milieu en ruimtelijke ordening. Voorbeelden van dit jaar besproken onderwerpen zijn: pilot bollenteelt in grondwaterbeschermings-

gebieden, regionale brandblusoefening in Natura 2000 Vechtgebied, faunapassages N340/N48, waaronder ecoduct Vlierbelten, megastal Beerzerveld, ons verzoek om medewerking/ondersteuning bij Nacht van de Nacht en plaatsing zonnepanelen.

- Natuurmonumenten

Diverse overleggen en adviezen over beheerzaken van hun natuurgebieden.

- Landgoed Junne

Wij hebben kennis gemaakt met de rentmeester van Landgoed Junne over beheerzaken van hun bos- en natuurgebieden. Wij hebben daarbij onze visie gegeven hoe de natuurwaarden op het landgoed bewaard kunnen blijven en verder ontwikkeld kunnen worden. We hebben daarbij o.a. geadviseerd om onderscheid te maken in gebieden voor drukte (zoals bij de stuw) en rust, het dempen van sloten voor verhoging van de waterstand waardoor verdroging wordt tegengegaan, en over inpassing van zonnepanelen voor energieneutraal werken.

- Landschap Overijssel

Diverse overleggen over beheerzaken van natuurgebieden en burgerinitiatief Ommermars.

- Staatsbosbeheer

Diverse overleggen over actuele natuur- en beheerszaken. Afstemming met betrekking tot zaken in het project Ruimte voor de Vecht. In het project Burgerinitiatief Ommermars wordt Staatsbosbeheer eigenaar van het zuidelijk deel. In dat kader zijn diverse overleggen gevoerd over de samenwerkingsvorm en het beheer en inrichting van dit gebied.

- Stichting Heidehof

In het project Burgerinitiatief Ommermars wordt Stichting Heidehof eigenaar van het noordelijk deel. In dat kader zijn diverse overleggen gevoerd over de samenwerkingsvorm en het beheer en inrichting van dit gebied.

- Landgoed Den Woesten Heide

Advisering over beheer en natuurontwikkeling en uitvoering landschapsonderhoud Varsenerveld.

- Stichting Das&Vecht

Afstemming over beschermingsmaatregelen voor marterachtigen en over faunapassages N340/N48.

- Groei en bloei afdeling Ommen

Uitwisseling activiteitenprogramma's.

- De Koppel – Hardenberg

Via het Groen Platform Vecht vindt afstemming plaats over Vechtzaken, waaronder de vaardiscussie over de Vecht en het Ruimte voor de Vechtproject "Halfnatuurlijke inrichting Vecht/traject

Hardenberg-Ommen". Ook stemmen we af over andere natuur- en milieu zaken die het Vechtgebied betreffen.

- KNNV afdeling Zwolle e.o.

Via het Groen Platform Vecht vindt afstemming met KNNV plaats over Vechtzaken.

- Vrienden van Dalfsen

Via het Groen Platform Vecht vindt met de Vrienden afstemming plaats over Vechtzaken.

Beleid in uitvoering

Vanuit een proactieve houding hebben wij onze ideeën en wensen ingebracht in plannen en projecten van de overheden en particuliere organisaties.

Programma Ruimte voor de Vecht

Wij ondersteunen via het Groen Platform Vecht de ontwikkelingen van de Vecht tot halfnatuurlijke laaglandrivier. Daarbij hoort ook een specifiek vaarbeleid met ondiepe boten zoals platbodems en kano's. We brengen onze zorgen naar voren over versterking door toenemende recreatievaart.

Door het Groen Platform Vecht is een zienswijze ingediend in het kader van de MER-procedure voor het Vechtraject Hardenberg-Ommen. Er is hierover ook overleg gevoerd met Waterschap Vechtstromen en gemeenten Ommen en Hardenberg. De zienswijze is nog in behandeling. Wij vragen om een duidelijke visie met betrekking tot natuurdoelen.

We hebben in de werkgroep "Varen" aangedrongen op een provinciale visie voor de gehele Vecht.

Burgerinitiatief Ommermars

Op 27 maart is het door onze vereniging opgestarte burgerinitiatief Ommermars feestelijk geopend. Centraal in dit initiatief staan natuur- en waterbeleving, cultuurhistorie, natuureducatie en voorlichting. Bestuurders van provincie, gemeente Ommen, Landschap Overijssel, Staatsbosbeheer, Waterschap Vechtstromen, NMO, Stichting Heidehof, leden van werkgroep Ommermars evenals enkele vertegenwoordigers van de lokale politiek en Ommenaren waren aanwezig bij de ondertekening van de intentieverklaring voor het burgerinitiatief Ommermars.

Ondertekening intentieverklaring

De provincie Overijssel heeft de natuurcompensatie door Stichting Heidehof in dit gebied mogelijk gemaakt door het provinciale eigendom in de Ommermars te verkopen aan Staatsbosbeheer en Stichting Heidehof. Het gebied is door de provincie geplaatst onder het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De gemeente heeft aan deze natuurcompensatie ook meegewerkt en zal het bestemmingsplan hierop nog aan passen.

Er zijn goede vorderingen gemaakt met betrekking tot de samenwerking. Er wordt gewerkt aan het oprichten van een Stichting Burgerinitiatief Ommermars. Samen met de Stichting Heidehof en Staatsbosbeheer en in nauw overleg en afstemming met de gemeente Ommen wordt gewerkt aan het opstellen van een duurzame samenwerkingsovereenkomst. De uitvoeringsfase is in voorbereiding. Deze ontwikkeling van de Ommermars is een mooi cadeau aan Ommen.

Lanenplan Eerde

Wij hebben gereageerd op twee plannen van Natuurmonumenten. Het betrof het herstelplan Grand Canal ten noorden van de Hammerweg en het plan Beukencarré. Bij het Grand Canal zouden 11 oude monumentale eiken en 7 oude beuken worden gekapt, en ten zuiden van het kasteel zouden 34 beuken en 7 overige bomen worden gekapt.

Natuurmonumenten heeft dit plan gebaseerd op cultuurhistorische belangen, te weten het herstellen van de zichtlijnen van het vroegere lanenpatroon. In dit herstelplan lanen is voorzien in de herplant van 132 eiken in laanverband, respectievelijk 108 stuks eiken. Wij hebben gepleit om de gezonde oude monumentale bomen ten noorden van de Hammerweg te sparen en in te passen in het nieuwe aan te leggen lanenpatroon. Ook hebben we aangedrongen op het uitvoeren van een ecologische toets en op verschravingsbeheer voor de bermen en de tussen de lanen gelegen grasstroken. Dit om kansen te creëren voor de groei van bijzondere plantensoorten en paddenstoelen en daarmee de biodiversiteit en natuurwaarden van de lanen te verhogen. Een ecologische toets wordt standaard bij deze werkzaamheden door Natuurmonumenten uitgevoerd. Omdat de monumentale bomen niet inpasbaar bleken in de nieuw aan te leggen lanen, er een groot aantal (240 laanbomen) worden herplant en aan onze wens voor de aanleg van bloemrijke laanbermen is tegemoet gekomen zijn we node akkoord gegaan.

Varen op de Vecht

In de werkgroep Varen van het project Ruimte voor de Vecht pleiten wij voor een passend recreatief medegebruik passend binnen de gekozen inrichting van de Vecht tot halfnatuurlijke laaglandrivier. Hierbij dient ter dege rekening te worden gehouden met de natuurwaarden en het milieu. In het te nemen nieuwe vaarbesluit dienen deze waarden uitdrukkelijk beschermd te worden, waarbij herstel en ontwikkeling van de

natuurwaarden niet belemmerd worden. Het is een moeizaam proces waarbij verschillende belangen spelen.

Ook blijkt dat de maximum vaarsnelheid op de Vecht geregeld ver werd overschreden in de afgelopen zomer. Te hard varen met motorbootjes en jetski's zorgt voor veel verontrusting voor de (avi)fauna op en langs de Vecht. Bij het waterschap Vechtstromen is hiervoor aandacht en handhaving van het vaarbesluit gevraagd.

Plannen voor megastal Beerze

Wij zijn benaderd om te reageren op de plannen voor het bouwen van een megastal in Beerze. Het gaat om een gebied dat grenst wel aan een Natura 2000-gebied. Wij vinden dit een zorgelijke ontwikkeling maar constateren dat het wel plaats vindt binnen de mogelijkheden van de wet- en regelgeving.

Er is voor gekozen om hier niet de rol van actiegroep in te nemen maar om de mensen te ondersteunen die actie ondernemen. Bijvoorbeeld door morele steun uit te spreken en door adviezen te geven. In dit geval hebben we geadviseerd om lokale groepen zoals scholen, boeren en burgers en Landschap Overijssel te mobiliseren. Wij blijven de ontwikkelingen volgen.

Fietspad en fietspont Varsen

De gemeente Ommen heeft onze reactie gevraagd over een wijziging in het tracé van het nog aan te leggen fietspad in Varsen. Deze wijziging was nodig om tegemoet te komen aan bezwaren van een belanghebbende. Wij hebben gereageerd dat deze wijziging weinig veranderingen voor de ecologische situatie oplevert en hebben verwezen naar onze oorspronkelijke bezwaren tegen het tracé.

De gemeente heeft ook contact gezocht over de locatie van een fietspont over de Vecht in hetzelfde gebied.

Ook hier hebben wij in het antwoord aan de gemeente verwezen naar onze oorspronkelijke bezwaren tegen het fietspad. Maar hierbij hebben we aangegeven dat, rekening houdend met de situatie dat er toch een fietspad komt, men een slechtere locatie voor het fietspontje had kunnen kiezen.

Plannen natuurgronden in Varsen

We hebben een gesprek gehad met Staatsbosbeheer over hun plannen met de natuurgronden in Varsen. Dit mede in relatie tot de ontwikkeling van Erve Vechtdal. Wij hebben daarbij gevraagd om toe te lichten hoe de door de provincie gestelde natuurdoelen (behalven natuurkwaliteit) zullen worden ingevuld binnen die plannen. Verder hebben wij gewezen op herstel en ontwikkeling van de bijzondere natuurwaarden van dat gebied. Wij zullen deze ontwikkelingen op de voet blijven volgen.

Beheerplan Het Laar

We hebben voorgaande jaren aan gemeente Ommen gevraagd meer aandacht te besteden aan natuur en ecologie in het beheerplan voor Het Laar. De gemeente Ommen had vorig jaar al toegezegd dat de noodzakelijke verjonging van de lanen (bomenkap) meer gefaseerd plaats zal vinden en vooral op basis van vitaliteit. Nu is ook afgesproken dat het bermmaaisel niet zal blijven liggen (verschraling) maar aan bulten wordt gezet. Deze bulten bieden broedgelegenheid voor ringslangen. Door de verschraling ontstaan bloemrijke bermen en dat verhoogt de biodiversiteit.

Slijpacht

Na signalen over een te houden slijpacht hebben we bij gemeente Ommen en de provincie onze zorgen geuit over de mogelijke gevolgen voor natuur. We hebben gewezen op de noodzaak van een Natuurwetvergunning, waar het gaat om dergelijke evenementen in Natura 2000 gebieden.

Pilot bollenteelt in grondwaterbeschermingsgebieden

Wij maken ons grote zorgen over het toestaan van bollenteelt in grondwaterbeschermingsgebieden in verband met de grote hoeveelheden 'gewasbeschermingsmiddelen' die daarvoor gebuikt worden. Nadat de teelt in die gebieden niet meer werd toegestaan zijn er toch weer plannen teelt toe te staan via een pilot. De pilot is bedoeld om te onderzoeken of het mogelijk is om zonder nadelige gevolgen bloembollen te telen in grondwaterbeschermingsgebieden. Wij vinden het onbegrijpelijk dat juist in de meest kwetsbare gebieden, zijnde grondwaterbeschermingsgebieden, geëxperimenteerd wordt met (alternatieve) gewasbeschermingsmiddelen. Bovendien zijn er buiten deze kwetsbare gebieden genoeg landbouwgebieden waarin volgens het vigerende bestemmingsplan bollenteelt en akkerbouwmatige sierteelt wel mogelijk zijn.

Wij hebben die zorgen voorgelegd aan de Vewin (de vereniging van drinkwaterbedrijven in Nederland) en de verantwoordelijke gedeputeerde en in afschrift aan de statenleden, B&W en gemeenteraad van Ommen en Vitens. We hebben onze zorgen kenbaar gemaakt tijdens een raadscommissievergadering. De juridische (on)mogelijkheden van deze pilot worden door de gemeente verder onderzocht, waarna behandeling in de gemeenteraad volgt.

Faunapassages N340 en N48

Wij hebben via een brief bij de provincie aangedrongen om faunapassages in de N340 en N48 bij Ommen overeenkomstig de vastgestelde plannen aan te leggen. Aanleiding voor deze actie waren berichten over initiatieven waarbij de provincie is gevraagd het geld van het ecoduct te Varsen te besteden voor andere verkeersvoorzieningen.

Door allerlei oorzaken is er ook in onze provincie verlies aan dier- en plantsoorten. Hierdoor verarmen de natuurwaarden en het maakt ecosystemen kwetsbaar. Het behoud van biodiversiteit is daarmee nodig

voor een duurzame toekomst van deze natuurgebieden. Het opheffen van ecologische barrières door de aanleg van faunapassages is één van de mogelijkheden voor uitwisseling van flora en fauna tussen natuurgebieden.

Groen- en biodiversiteitsbeleid Dalfsen

We hebben een brainstorm met een medewerker van gemeente Dalfsen gehad over een te ontwikkelen groen- en biodiversiteitsbeleid in deze gemeente.

Nacht van de nacht 2019

In nauwe samenwerking met de Kinderboerderij en vrijwilligers werd dit jaar de Nacht van de Nacht georganiseerd in het Laarbos. Het was een groot succes dat navolging verdient.

Overige activiteiten van het bestuur (soms in samenwerking met leden)

23 januari	Deelname aan uitreiking Groene Twinkeling en netwerkbijeenkomst in Bezoekerscentrum Staatsbosbeheer te Nijverdal.
6 februari	Overleg Waterschap Vechtstromen over voortgang project Ruimte voor de Vecht.
21 maart	Bespreking stand van zaken m.b.t. burgerinitiatief Ommermars met Kernteam Ruimte voor de Vecht.
27 maart	Ondertekening intentieverklaring Ommermars.
29 april	Bestuurlijk overleg met wethouder L. Bongers.
20 mei	Bestuurlijk overleg met wethouder B. Jaspers Fayer.
27 juni	Excursie verzorgt voor Welzijn Ouderen.
5 augustus	Vertegenwoordiging vereniging met een informatiestand Koeksebelt tijdens fietsvierdaagse (samen met Ella Roelfs en Machteld Oudshoorn).
12 augustus	Partneroverleg Kinderboerderij.
22 augustus	Deelname aan Uitgaansmarkt Ommen met project Burgerinitiatief Ommermars.
27 augustus en 14 oktober	Deelname aan voorbereiding en uitvoering inspiratieavond van Energiebroedplaats Ommen.
19 september	Overleg over Regiodeal Ruimte voor de Vecht in Gemeentehuis Ommen.
3 oktober	Deelname aan symposium Edelherten in Overijssel in Provinciehuis Zwolle.
10 oktober	Inspreken in raadscommissievergadering Ommen over pilot Bollenteelt in grondwaterbeschermingsgebieden in Ommen.
31 oktober	Bestuurlijk overleg met wethouder B. Jaspers Fayer.

9 november	18 ^e Overijsselse Vogelaarsdag te Hardenberg georganiseerd door Natuurbeschermingsvereniging IJhorst-Staphorst en IVN Hardenberg, in samenwerking met onze vereniging.
11 november	Vereniging vertegenwoordigd bij jubileumavond voor het 25 jarig bestaan van de Agrarisch Natuurvereniging De Ommer Marke.
28 november	Deelname aan presentatie Klimaat en Duurzaamheid Waterschap Vechtstromen georganiseerd door Bibliotheek Ommen.
17 december	Overleg met Vitens over pilot Bollenteelt in drinkwaterwingebieden Ommen.
4 december	Deelname Biodiversiteitsfestival in Holten.

Communicatie en PR

De vereniging maakt voor haar communicatie o.a. gebruik van de website, facebook, perspublicaties in de plaatselijke nieuwsbladen en natuurlijk ook via ons kwartaalblad Meander.

De redactie van Meander is uitgebreid. Klaas Haddingh heeft de redactie versterkt. De overige redactieleden zijn Dook van Gils, Anja Naarding en Jaap van Dort.

The screenshot shows the website 'Natuur en Milieu De Vechtstreek'. The header includes the logo and the tagline 'Al meer dan 50 jaar hart voor natuur!'. Below the header is a navigation menu with links for Start, Activiteiten, Zoogdierenwerkgroep, Landschap en milieu, Plantenwerkgroep, Vogelwerkgroep, Vereniging, Contact, Zoeken, and Relaties. The main content area is divided into three columns:

- ACTIVITEITEN PROGRAMMA:** Lists events such as 'Algemene ledenvergadering' (17 maart 2020) and 'Lezing: Klimaatverandering en duurzaamheid door Jan Herrem' (17 maart 2020).
- HET GEHEIM VAN DE NACHTVLINDERS ONTRAFELD DOOR JOOP VERBURG:** A news article about a study on night butterflies in the Vechtstreek region.
- MEER BOS IN OVERIJSSSEL:** A news article about the creation of a new forest area in the Overijssel province.

Onze website op 9 februari 2020

Activiteiten: thema-avonden en excursies

Het activiteitenprogramma bestond uit de volgende thema-avonden en excursies:

25 januari	Lezing vogelfotografie: Vogels voor de camera, geluk of wijsheid? - Henk-Jan Bezemer (Kinderboerderij).
27 februari	Presentatie De Marker Wadden - André Donker (De Kern).
9 april	Presentatie over het leven in het Krugerpark (Afrika) - Ella Roelfs-Rijzebol en Machteld Oudshoorn (De Kern).
11 mei	Natuurexcursie Junner Koeland als opfriscursus voor deelnemers aan de natuurcursussen - Henk Ruiter en Arend Spijker
25 mei	Zwerftocht Vecht-Regge-gebied - Arend Spijker (vanaf de Kinderboerderij).
20 september	Thema-avond Dwingelderveld, met speciale aandacht voor slangen - Bert Hooijer Kinderboerderij).
21 september	Excursie Dwingelderveld - Henk Ruiter.
17 oktober	Presentatie over wolf en edelhert - Hugh Jansman (De Kern).
26 oktober	Nacht van de nacht 2019 (Kinderboerderij - Het Laar) In samenwerking met de Kinderboerderij, leden van voormalig IVN Den Ham/Vroomshoop en andere vrijwilligers.
23 november	Speuren naar sporen - Arend Spijker (Junne).

Activiteitencommissie:

Om meer aandacht te besteden aan een zorgvuldige en tijdige voorbereiding van de activiteiten en de daarvoor nodige afstemming is er een activiteitencommissie gevormd. Ella Roelfs en Machteld Oudshoorn hebben de handschoenen opgepakt om deze rol te vervullen voor activiteiten per 2020.

Bijdrage niet-leden aan activiteiten:

Er is besloten om het standaard tarief voor niet-leden te verhogen tot vijf euro. Dit vanwege signalen uit de algemene vergadering om een betere verhouding te creëren met de kosten voor het lidmaatschap. Kinderen mogen gratis mee waarbij we geen leeftijdsgrens hebben vastgesteld. Bij een combinatie van avond en excursie betaalt men 1x vijf euro. Bij bijzondere (kostbare) activiteiten kunnen we afwijken van het standaard tarief.

Meer activiteiten van de vereniging zijn vermeld in de hierna volgende werkgroepverslagen.

Bijeenkomsten

In 2019 heeft de vogelwerkgroep 6 keer een bijeenkomst gehouden om de projecten, plannen en problemen te bespreken.

Watervogeltellingen

Er zijn weer zes maandelijks tellingen verricht. Jan. Feb. Mrt. Okt. Nov. en Dec. Alle tellingen zijn goed verlopen. Er was ook nu weer verstoring door recreanten en vissers. Gezien de toegenomen drukte van recreanten zal zich dit in de toekomst wel vaker gaan voordoen.

Kokmeeuwen en slobbeend

Nestkastjes

Er zijn nog steeds delen die niet goed verzorgd kunnen worden. Dit wordt veroorzaakt door houtkap, diefstal en vernieling. De kastjes op de Ada's Hoeve zullen worden nagekeken en kapotte kastjes zullen worden vervangen. De controle zal weer door leden van de VWG worden gedaan. In Junne zijn de kastjes bij de zomerhuisjes ook weer op orde.

Bonte vliegenvangers

Huiszwaluwen en gierzwaluwen

Door de dakrenovaties o.a. in de zeeheldenbuurt zijn er ook dit jaar aanzienlijk minder zwaluwen geteld dan voorgaande jaren. Er zullen in de zeeheldenbuurt een aantal kunstnesten worden opgehangen, omdat de uit trespas bestaande gootbekleding te glad is voor de huiszwaluwen om nesten tegen te kunnen bouwen.

Raven

Ook dit jaar was het nest op Junne weer bezet en zijn er 4 jongen uitgevlogen. De raven hebben een andere nestlocatie gezocht.

Waarschijnlijk zijn ze verstoord door de kapwerkzaamheden. In Vilsteren zijn 4 jongen uitgevlogen en in Nijverdalen waren het er 3. Alle jonge Raven zijn geringd en tevens van een kleurring voorzien.

Ooievaars

We hebben weer een goed ooievaarsjaar gehad. Er zijn in totaal 30 jonge geringde Ooievaars uitgevlogen. Niet op alle nesten is geringd, niet alle nestpalen zijn nog stevig genoeg om dit risicoloos te kunnen doen. In Beerzerveld is een nestpaal met twee jongen tijdens harde wind bezweken, de jongen hebben het overleefd en zijn in de Lokkerij in IJhorst verder groot gebracht.

Uilen

In totaal hebben we 8 Bosuilen kunnen ringen, in Stegeren 3 juv., in Besthmen 2 juv. + 1 ♀, bij de schaapskooi van Landschap Overijssel 3 juv. Drie jonge Bosuilen uit de opvang zijn uitgezet in kasten op het landgoed Eerde.

Van de Steenuilen hadden we dit jaar 26 geslaagde broedsels met 68 jongen, die alle zijn geringd en uitgevlogen.

De kerkuilen hadden 28 geslaagde broedsels waarbij 126 jongen zijn uitgebroed, geringd en uitgevlogen. Opvallend was dat er grotere legsels waren dan andere jaren. Dit komt waarschijnlijk door de hoge muizenstand van 2019.

Roofvogels

Haviken: 2 nesten waarvan één in Lemele en één in Archem met totaal 6 jongen.

Buizerd: 2 nesten op de Lemelerberg met totaal 5 jongen.

Torenvalk: Hiervan zijn 31 jongen uitgevlogen.

Wespendief: één nest op de Archemerberg met 2 jongen.

Alle hier genoemde vogels zijn geringd.

Rode Wouw: hiervan zijn 3 broedsels gevonden. Alle jongen zijn van een ring en een kleurring voorzien, 2 jongen hebben een zender gekregen. Verder zijn er in Archem nog een paar Buizerds en een Sperwer

gevonden. Vanwege de toestand van de bomen kon daar niet naar de nesten geklommen worden.

Torenvalk wordt geringd door Han Bouman

Nachtzwaluwen

De telling op de Lemeler- en Archemerberg leverde 37 territoria op. Dit is 10 meer dan in 2018. De uitbreiding van de territoria lag voornamelijk op de Archemerberg. Als oorzaak misschien de grote houtkap op de Zuidhelling van de Archemerberg, waardoor het heide areaal flink is vergroot.

Klapekstertelling

Tijdens de telling van dit jaar werden er 3 klapkesters geteld. Lemelerberg, Arrier koeland en Beerzer heide.

Slaaplaatsstelling Grote Zilverreiger en Aalscholver

Door de slechte weersomstandigheden hebben we geen goede telling kunnen doen. Bovendien lijkt het of de reigers de slaapplaats hebben verlaten in ruil voor een andere. Wel werden er in de weilanden bij de oude telplaatsen meerdere Grote Zilverreigers en Blauwe reigers waargenomen.

Oeverzwaluwen

De kolonie in Hankate is dit jaar wederom niet bezet geweest.

Natuurmonumenten / Landschap Overijssel

Aan beide organisaties zijn weer verschillende diensten verleend. Onder andere inventarisatie, controle en ringen van de Ooievaarsjongen, Klapekstertelling, Nachtzwaluwtelling. Ook is er op de lammetjesdag weer een stand ingericht. Succesvol was het pluizen van uilenballen waar de jeugd aan kon deelnemen.

Landelijke en provinciale bijeenkomsten.

Verschillende leden van onze werkgroep hebben diverse bijeenkomsten bezocht. Zoals: de landelijke Roofvogeldag in Meppel, Landelijke Uilendag in Meppel, provinciaal Steenuilen overleg in Hellendoorn, Kerkuilen overleg in Punthorst, SOVON dag in Apeldoorn. Ook was er dit jaar weer een provinciale Vogelaarsdag, die gehouden werd in Hardenberg. Verder was onze vogelwerkgroep met een stand vertegenwoordigd bij de boekpresentatie van Foguls, een vogelboekje voor zeer jeugdigen geschreven door Heleen Goutbeek en Atty van Lenteren uit Dalfsen.

JAARVERSLAG 2019 ZOOGDIERENWERKGROEP

Algemeen

De oproep en vraag in dit jaarverslag wordt bijna een jaarlijkse 'gewoonte', maar onze zoogdierwerkgroep is nog steeds op zoek naar (meer) leden. We zoeken mensen die het leuk vinden om met ons de vleermuiskasten te controleren, of die graag meehelpen met de inventarisaties van dassen en het monitoren daarvan.

Ook mensen die het leuk vinden om kleine marterachtigen te inventariseren, of otters en boommarters. Geef het even door aan Arend Spijker. Kortom, wie het leuk lijkt om wat aan zoogdieronderzoek te doen, kan zich melden.

Activiteiten

We werken als zoogdierwerkgroep nauw samen met andere zoogdierliefhebbers buiten onze vereniging. Zo ook met stichting 'Das&Vecht'. Deze stichting doet niet alleen onderzoek naar Dassen, maar ook naar alle andere marterachtigen.

Een vaste groep van onze zoogdierwerkgroep werkt ook mee met een vleermuisonderzoek op en rond landgoed Eerde. Op Eerde loopt al jaren een vleermuisonderzoek. Het is een langlopend onderzoek onder leiding

van Theo Douma en Daniel Tuitert, twee provinciale vleermuisonderzoekers.

Onze werkgroep is nauw betrokken bij dit onderzoek en werkt mee met de vleermuis kasten inventarisaties. Ons lid Ella Roelfs is hiervan de coördinator, zie ook haar verslag, hieronder.

Mogelijk wordt er in de omgeving van Varsen, een ecoduct gemaakt over de vernieuwde N340. Met de eigenaar van de grond zijn alvast gesprekken geweest over een geschikt beplantings- en inrichtingsplan. Cruciaal daarbij is dat er in de omgeving en op het ecoduct rust gecreëerd wordt!

We zijn ook in overleg met de provincie als opdrachtgever en met de aannemer om op 'meest bekende oversteekplaatsen' van dassen en mogelijk van otters, 'gewone' faunapassages gerealiseerd te krijgen.

Deze onderdoorgangen zijn duikers van ca. 40 à 50 cm rond. Onder meerdere wegen in onze regio zijn die al aanwezig. Deze faunapassages worden ook regelmatig door ons gecontroleerd en gemonitord. Door deze monitoring weten we dat ze veelal goed functioneren.

Dassen

Alle (bekende) dassenburchten in het Vechtdal worden, onder supervisie van stichting D&V, gemonitord en geïventariseerd.

In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat het momenteel weer redelijk goed gaat met de Dassenpopulatie in het Vechtdal. Toch blijft alertheid geboden, ook in dit verslagjaar kwam er weer een melding van een (bewuste) verstoring.

In het vorig jaarverslag werd verslag gedaan van een vernieling van een dassenburcht (een zogenaamde bijburcht). We weten uiteraard niet wie de 'dader' is geweest, maar er is ondertussen wel een goed gesprek geweest met de gebruiker van het bewuste perceel.

Otters

Ook in ons werkgebied worden gelukkig weer otters waargenomen, toch blijft dit een kwetsbare groep. Otters hebben namelijk een groot leefgebied. Door het enorme dispersievermogen van otters worden er relatief veel dieren doodgereden.

Zo melde iemand dat er een dode otter lag langs de N48, dicht bij het Ommerkanaal. Het bleek een lacterend vrouwtje te zijn, dat betekent helaas ook dat er ergens nog jonge otters moeten zitten. We hebben contact opgenomen met de landelijke werkgroep otter, en met hulp van meerdere werkgroep-

leden hebben we vervolgens een aantal dagen/avonden plekken afgezocht waar mogelijk de jonge otters konden verblijven.

Iemand in de buurt van Nijmegen heeft een hond die door hem wordt afgericht op geur van otters, ook die hebben geholpen met het zoeken. Maar het heeft helaas niet geleid tot resultaat, 'het nest' is dan ook niet gevonden.

Wel belde een paar dagen later een lid van onze vereniging uit de omgeving van Giethmen op, dat zijn hond was komen aanlopen met een dode jonge otter. Het bleek inderdaad een otter te zijn van ca. 5 à 6 maanden oud.

Ondanks dat jonge otters wel 8 à 9 maanden bij de moeder verblijven, kon dit bijna niet een jong van 'ons' doodgereden ottervrouwtje zijn. De afstand tussen de plek waar 'onze' otter was doodgereden en deze jonge otter was ca 4 à 5 km. Volgens meerdere otterdeskundigen is die afstand te groot.

Vleermuizen

Het vleermuizenonderzoek op landgoed Eerde loopt nog steeds. Circa vier keer per jaar worden de vleermuiskasten die daar hangen gecontroleerd door onze leden.

Op Landgoed Eerde en op het Eerderachterbroek hangen zo'n 150 vleermuiskasten.

Hieronder het verslag van de coördinator, Ella Roelfs.

Jaarverslag Vleermuismonitoring 2019:

In 2019 was de vleermuizenwerkgroep weer vier keer actief op Landgoed Eerde, het Eerderachterbroek en het Eerderveld.

Resultaten monitoring:

13-04-2019	85 Rosse vleermuizen 14 Franjestaarten
15-06-2019	3 laatvliegers 14 Rosse vleermuizen 62 Franjestaarten 1 Gewone dwergvleermuis
07-09-2019	3 Rosse vleermuizen 65 Franjestaarten + meerdere juveniele Franjestaarten 1 Grootoorvleermuis
07-12-2019	30 Rosse vleermuizen 68 Franjestaarten 2 Gewone dwergvleermuizen

Bijzonderheden:

13-04-2019 hadden opnieuw meerdere vogels een vleermuizenkast gekraakt: we vonden 10 mezennesten en 2 nesten van boomklevers.

15-06-2019 regende het pijpenstelen tijdens de telling: het was geen moment droog! In 3 vleermuiskasten zat een wespennest.

07-12-2019 werden alle lege kasten schoongemaakt door aanwezige vrijwilligers. Dit gebeurt steeds één keer per jaar.

Coördinator vleermuizenwerkgroep Natuur en Milieu de Vechtstreek: Ella Roelfs-Rijzebol

Donderdag 9 mei

Het heidegebied in Varsen waar de Plantenwerkgroep actief is, maakt tegenwoordig deel uit van landgoed Den Woesten Heide. Sinds een paar jaar is Wim van der Heide eigenaar van dit landgoed. Van hem kregen we een uitnodiging voor een kennismaking met het landgoed Den Woesten Heide. Een uitnodiging die we graag aannamen.

We werden hartelijk ontvangen met koffie en koek. Na de ontvangst vertelt Wim over het Markegebeuren in de jaren 1400 tot 1800. Vervolgens over wat er al gerealiseerd is en de activiteiten die nog op stapel staan.

Hierna maken we een wandeling over een deel van het landgoed.

Tot slot praten we onder het genot van een drankje nog na in de ontvangstruimte van het landgoed. Al met al was het een boeiende avond.

Op woensdag 25 september werd er door een paar mensen van de Plantenwerkgroep in samenwerking met Staatsbosbeheer een dagdeel in het Varsenerveld gewerkt. De werkzaamheden bestaan die dag uit het machinaal maaien en het gemaaide op rillen leggen. Aan de waterkant wordt met de hand gemaaid.

Zaterdag 5 oktober was onze maai- en hooidag.

De naam maai- en hooidag dekt niet helemaal de lading, want gemaaid hoeft er niet veel meer te worden. Die maaiwerkzaamheden werden 25 september al gedaan. Het gemaaide en op rillen gelegde hooi wordt deze ochtend bij elkaar geharkt en met kruiwagens naar een plek gebracht waar het op een hoop gelegd wordt. Door het maaisel af te voeren verschaalt de grond. Daardoor ontstaan er mogelijkheden voor een veelheid aan planten die bij een groter voedselaanbod verdrongen zouden worden door de sterke jongens zoals pijpenstrootje, pitrus, berken en wilgen. Dit uitgekiende beheer zorgt ervoor dat hier een uniek stukje natuur zich hersteld heeft en in stand gehouden wordt. Een stukje natuur dat in Nederland buiten de natuureservaten nagenoeg niet meer voorkomt.

Het mooie van het werken in het Varsenerveld is dat jong en oud, mannen en vrouwen dit werk kunnen doen. Zwaar werk? Je moet gewoon niet teveel hooi op je vork nemen. Door de deelnemers wordt het op prijs gesteld dat er altijd tijd is voor een praatje, te kijken naar de lucht, te luisteren naar de vogels. En zijn er vragen over wat er groeit en bloeit dan zijn er altijd deskundigen die de vragen graag beantwoorden.

Zaterdag 2 november – Landelijke Natuurwerkdag.

Op de eerste zaterdag in november vindt jaarlijks de Landelijke Natuurwerkdag plaats. De Landelijke Natuurwerkdag is een initiatief van de provinciale landschappen. Voor ons was het de 13e keer dat we in het Varsenerveld hieraan deelnamen.

Deze ochtend wordt voornamelijk besteed aan het verwijderen van dennetjes, berk en lariks.

Al met al hadden we een prachtige ochtend. En net als de voorgaande keren was er voor alle deelnemers een leuk presentje van Landschap Overijssel.

In Overijssel gingen maar liefst 1.600 deelnemers aan de slag verdeeld over zestig locaties.

We zijn nu ongeveer 20 jaar actief in het Varsenerveld. In die jaren zijn er de nodige mensen geweest die helaas moesten afhaken in verband met lichamelijke klachten.

Op 15 augustus werden we echter opgeschrikt door het bericht dat Anton van de Wetering plotseling overleden was. Anton kwam samen met zijn vrouw met enige regelmaat werken in het Varsenerveld. Zijn overlijden is een groot gemis voor zijn vrouw en kinderen en ook voor onze werkgroep.

Maaimachine.

Onze eenassige maaibalk, die we in 2010 aangeschaft hebben van ons prijzengeld, stond jarenlang in opslag bij het depotbeheer van Landschap Overijssel. Dat hebben we destijds bewust zo afgesproken zodat ook andere vrijwilligersgroepen gebruik konden maken van de machine.

Dit jaar kregen we bericht dat de machine defect was en dat het Landschap, gezien de hoogte van de reparatiekosten, de machine van de hand wilde doen. We hebben de machine opgehaald en gelukkig iemand gevonden die de machine voor een 'zacht prijsje' heeft kunnen repareren. Hij heeft zelf een kapot onderdeel nagemaakt. Knap werk. Hij loopt weer als een zonnetje en de machine staat nu in opslag bij een van onze leden.

Het hier nog kapotte onderdeel dat gerepareerd is door onze "handige Harrie" Jan uit Haren. Dank je wel Jan!

Nu staat onze gerepareerde machine tussen z'n "familieleden" bij een lid van onze vereniging in opslag. Dank Margot en Dieter

Stekelbrem. In maart/april een van de vroegste bloeiers op het Varsenerveld.

Dit jaar is voor het eerst de **waterviolier** niet meer in bloei gekomen.

In de 80-er jaren bloeiden er nog duizenden. Een fantastisch gezicht. In de loop der jaren is dat steeds verder achteruitgegaan en in 2019 dus niet één meer.

Waterviolier is een indicator van kwelwater. Dat is grondwater dat aan de oppervlakte komt. Het is in tegenstelling tot regenwater mineraalrijk. Vroeger kwam het in het Varsenerveld volop aan de oppervlakte en dat zorgde voor zeer bijzondere natuurwaarden.

Door grondwateronttrekking en drainage is dat tegenwoordig vrijwel niet meer het geval.

Je ziet de bijzondere soorten die van dit kwelwater afhankelijk zijn dan ook verdwijnen en nu dan dus ook de waterviolier.

Het Varsenerveld lijkt heel nat, maar dat is stagnerend zuur regenwater. In de winter wordt het zo gewenste ijzerrijke grondwater in omringende sloten met een laag waterpeil afgevangen en afgevoerd.

De waterhuishouding blijft de grote prioriteit tot natuurherstel.

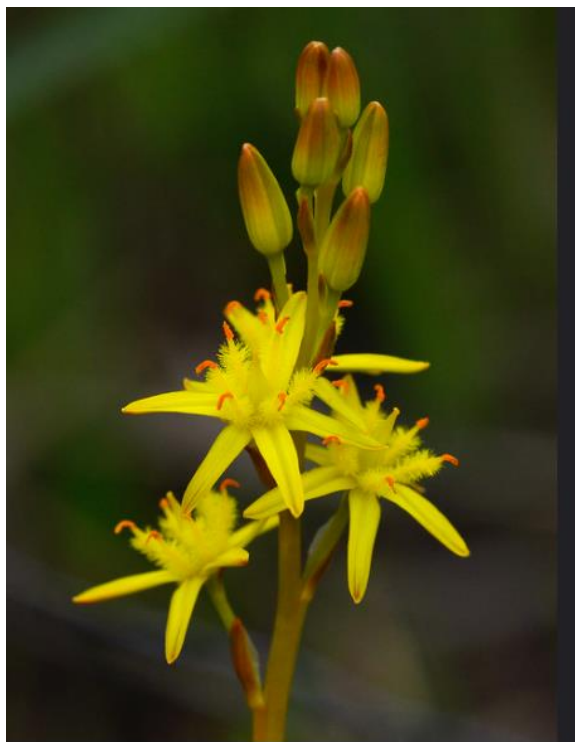
Een mooie vondst dit jaar was de **welriekende nachtorchis** aan de noordkant van de leiding.

In dat perceel hadden we de soort nog niet eerder gevonden. Hij bloeide prachtig en is door veel fotografen vastgelegd.

Beenbreek bloeit prachtig geel langs de oever van het ven.

Close up.
Wat een wonder-
schone bloemen.

Rode lijstsoorten Varsenerveld 2019

(vetgedrukt = Europese Habitatrictlijn)
(*cursief: 2019 niet aangetroffen*)

Moeraswolfsklauw

Bruine snavelbies
Witte snavelbies
Veenbies
Stijve ogentroost
Hondsviooltje
valkruid
Heidekartelblad
Moeraskartelblad
Welriekende nachtorchis
Liggende vleugeltjesbloem
Sierlijke vetmuur
Blauwe knoop
klokjesgentiaan
Flottende bies
witte waterranonkel
Wateraardbei
Moerassmele
Addertong
echte guldenroede
bleekgele droogbloem
Ronde zonnedauw
Kleine zonnedauw
Stijve moerasweegbree
Lavendelheide
Kleine veenbes
Kleine valeriaan
Vetblad
kussentjesveenmos
klein warkruid
Dwergvlas
Canadees hertshooi
Moerashertshooi
Pilvaren
Gevlekte orchis
Bevertjes
Grondster
Beenbreek
Stekelbrem
Spaanse Ruiter

lycopodiella inundata

Rhynchospora fusca
Rhynchospora alba
Trichophorum cespitosum
Eurasia stricta
viola canina
arnica montana
Pedicularis sylvatica
Pedicularis palustris
platanthera bifolia
polygala serpyllifolia
sagina nodosa
Succisa pratensis
gentiana pneumonanthe
eleogiton Fluitans
ranunculus ololeucos
potentilla palustris
deschampsia setacea
ophioglossum viride
Solidago virgaurea
gnaphalium luteo-album
Drosea intermedia
Drosera rotundifolia
Echinodurus ranunculoides
andromeda polifolia
Oxycoccus palustris
valeriana dioica
pinguicula vulgaris
Sphagnum Compactum
Cuscuta epithymum
Radiola linoides
Hypericum canadense
Hypericum elodes
Pilularia globulifera
Dactylorhiza maculata
Briza media
illecebrum verticillatum
Narthecium ossifragum
Genista anglica
Cirsium dissectum

Gevlekte orchis in de avondzon.

VLINDERTUIN bij de kinderboerderij

Als plantenwerkgroep ontfermen wij ons ook over de vlindertuin, want zonder planten geen vlinders.

2019 was het tweede groeiseizoen voor de vlindertuin.

Het begon al vroeg met de uitbundige bloei van de duizenden bollen die we in de herfst van 2018 samen met schoolkinderen in de grond hadden gestopt.

Een provinciaal initiatief, genaamd: "de Groene loper" had de bollen gratis ter beschikking gesteld.

In maart hebben we wat voorjaars opruimwerkzaamheden uitgevoerd.

Zo hebben we onder andere de diverse vlinderstruiken teruggesnoeid en een klein deel omgespit om daar een bloemenmengsel met inheemse soorten in te zaaien.

Begin juni is er een boom omgewaaid die rakelings langs de bijenstal en de vlindertuin is gevallen.

Jammer van de boom maar er komt nu wel meer zonlicht in de vlindertuin.

Herten vinden jonge boompjes lekker. Een avontuurlijk hertje uit het naburige hertenkamp sprong regelmatig over het hek om zich te goed te doen aan aangeplante struiken in de vlindertuin. Inmiddels is het hek aangepast zodat het beestje er niet meer overheen kan. De struiken zijn behoorlijk op achterstand gezet maar zullen waarschijnlijk dit jaar wel weer gaan uitlopen.

Bloemrijk doorkijkje naar de kinderboerderij.

De beheerder van onze burens "het Hertenkamp" Rene Boeselman stuurt af en toe prachtige foto's. Atalanta en Dagpauwoog weten de vlindertuin blijkbaar goed te vinden.

Vanaf juni/juli begon de tuin prachtig te bloeien.

Hebt u zin om af en toe mee te werken? Geef het even door aan Henk Ruiter.
ruitermusic@gmail.com Dan krijgt u bericht wanneer we gaan werken.